

Edward Hirsch

V spomin na Dennisa Turnerja, 1946—1984

Met čez glavo poljubi obroč in
obvisi tam, nemočen, vendar ne pade,

naš dolginasti gibljivi center se izjemno
otrese svojega čuvaja in se ravno pravi čas

odrine in zgrabi oranžno usnje
v zraku kot pripadajočo posest

in se zavrti na mestu, da bi podal
srednjemu napadalcu, ki že fintira

pod roko in podaja drugemu branilcu,
ta prevara obrambnega igralca v preži,

ki se zdi, kot da je ohromel, pribit na parket
v nasprotni smeri s pogledom, ki skuša slediti

bliskovitemu sijajnemu driblingu moža,
ki pred njegovimi očmi vodi igro naprej

v počasnem posnetku, skoraj točno
tako, kot se to za njiju spodobi, v obliki pahljače

oba napadalca se zapodita po igrišču
tako, kot se to za njiju spodobi, v obliki pahljače

družno prekrijeta prostor in si med tekom
kot brata podajata žogo

brez driblinga, da ta niti
enkrat ne pade na parket,

vse dokler bek končno ne plane
in pokrije napačnega moža,
medtem ko krilo kot blisk šine
mimo, ponese žogo v zrak
in se lahkotno odžene v polaganje
od pleksi table,
toda v zraku ga spodnese,
nepojasnljivo pade in divje
udari z glavo ob parket,
kajti to igro je ljubil kot svojo domovino,
in ko pada vznak, zazna oranžno pego,
ki brez dotika drsi skoz mrežo.

Divja hvaležnost

Ko sem nocoj pokleknil k naši mucī Zooey
in vtaknil prste v njen snažni mačji gobček
in jo pogladil po napetem trebuščku, ki ne bo nikoli
imel mladih,
in ko sem gledal, kako se zvija na boku in izteguje tačke
v zrak
in ko svečano in zadovoljno prede,
sem premišljeval o pesniku Christopherju Smartu,
ki je hotel poklekniti in kar naprej moliti
na sleherni od londonskih razklanih ulic

in so ga tako zaprli v norišnico sv. Luke
skupaj z njegovo versko blaznostjo in divjo hvaležnostjo,
skupaj z njegovo vzvišeno molitvijo za druge norce
in veliko ljubeznijo do njegovega pegastega mačka

Jeffryja.

Ves ta dan — 13. avgusta 1983 — sem se spominjal, kako
je Christopher Smart blagoslovil tisti dan avgusta 1759,
poln hladnokrvnega poguma in preproste zdrave zavesti.

To je bil dan, ko je blagoslovil poštnega ministra
»in vse prenašalce pisem« za njihovo toplo človečnost,
vrtnarje za njihovo osebno dobrohotnost
in zapleteno obvladanje jezika rož
ter mlekarje za njihovo splošno človeško pozornost.

To jutro sem spoznal, da je rad slišal —
kot sam slišim — rahlo potrkavanje steklenic z mlekom
na vegastih stopnicah navsezgodaj

in da je moralo biti res presunljivo,
ko so mu vzeli še ta skromni užitek.
Vendar sem se šele nocoj, ko sem pokleknil
in s prsti zdrsnil v Zooeyin igrivi gobček,
spomnil, da je klical Jeoffryja »služabnik
živega Boga, ki mu vdano služi dan na dan«,
in prvič sem razumel ta pomen.
Kajti šele zdaj, ko sem videl svojo lastno mucu,

kako mijavka in se valja po kosmatem hrbtu,
sem spoznal, s kakšno hvaležnostjo je opazoval
Jeoffryja, ki se je podil za lesenim zamaškom
po travi na vlažnem vrtu, potrpežljivo
preskakoval visoko palico, si mirno brusil
kremplje ob lesenem plotu, drgnil s svojim smrčkom
ob smrček neke druge mucu, se pretegoval ali
pritajeno zasledoval svojega večnega sovražnika
— miško, glodalca, »bitje velikega svojskega poguma«,
in se na koncu tako dolgo obotavljal, da mu je
sovražnik ušel.

Šele takrat sem spoznal, da nas lahko
prav Jeoffry — in vsako bitje, ki mu je podobno,
pouči, kako se občuduje — ko predejo
v svojem jeziku
in se zvijajo v živem ognju.

Omen

Ležem na bok v vlažno travo
in pustim, da me objame nemiren polsen
meni pa misli nezadržno bežijo k najboljšemu

Mesec vzide in ostrmi — steklen, enook —
a se nato obrne proč, potemnel.
Oktober je in noči so čedalje hladnejše:

nebo je obarvano škrlatno, lisasto rdeče.
Oblaki se kot omen zgrinjajo nad hišo,
meni pa misli nezadržno bežijo k najboljšemu

prijatelju,

ki ga trpinči rak v majhnem, zatohlem oddelku
mestne bolnišnice. Pri 37-ih se zdi ves
deški in preganjan, v krempljih bolezni, prestrašen.

Ko sem bil še deček, so bile poletne noči brezmejne —
prozorne kot podeželsko jezero, čisto, brez dna.
Zvezde so bile kot orjaški papirnati zmaji, prosto lebdeči...

Jesenske noči so bile drugačne — šolske, utesnjene —
prepolne vihnarjih oblakov, prepolne pravil.
Dež je kot kladivo bobnal ob hišo

in tolkel po moji glavi. Včasih sem se predramil
sredi krutih sanj, hlastaje za zrakom
med napadom kašlja, izgubljen.

Prijatelj pravi, da je bolečina kot mula,
ki ga brca v prsni koš, neprestano,
dokler se ne zazdi resnična edino bolečina.

To noč veter šepeta skrivnost drevesom,
nekaj strogega in razburljivega, nekaj groznega,
od česar dvorišče zadrhti in odvrže listje.

Vem, da moj najboljši prijatelj umira,
in čutim, kako se temno nebo nagiba na eno krilo,
drgeta v dežju in se spušča okrog mene.

Edward Hopper in hiša ob progi (1925)

Tu zunaj, natančno na polovici dneva,
daje ta čudna, vegasta hiša videz
nekoga, ki je izpostavljen zijalom, nekoga,
ki pod vodo zadržuje dih, zamolkel in pričakujoč;

ta hiša se sramuje same sebe, sramuje
se svoje nenavadne mansardne strehe
in svoje nepristne gotske verande, sramuje
se svojih ramen in velikih, nerodnih rok.

Toda mož za slikarskim platnom je neizprosni;
surov je kot sončni žarki in prepričan,
da je hiša gotovo storila nekaj strahotnega
ljudem, ki so nekoč v njej stanovali,

ker je zdaj tako obupno prazna,
gotovo je storila nekaj tudi nebu,
kajti nebo je prav tako popolnoma prazno
in brez pomena. Nikjer ni nobenih

dreves ali grmovja — hiša
je gotovo storila nekaj zemlji.
Zdaj je tu le par tirov,
ki se izgublja v daljavi. Nobenega vlaka.

Tujec se sleherni dan vrača na ta kraj,
dokler hiša ne posumi,
da ni mož nič manj zapuščen, zapuščen
in celo osramočen. Kmalu začne hiša

odkrito zijati v moža. Prazna bela
ponjava si nekako počasi nadene
izraz nekoga, ki je živčno omagal,
nekoga, ki zadržuje dih pod vodo.

In potem nekega dne mož preprosto izgine.
Kot poznopopoldanska senca zdrsne
čez tire in si utre pot med
prostranimi, v mraku potapljajočimi se polji.

Ta mož bo pobarval druge zapuščene graščine,
obledela okna kavarn in slabe napise na
pročeljih trgovin na obrobju majhnih mest.
Vedno bodo imele taisti izraz,

popolnoma gol videz nekoga, ki je izpostavljen
zijalom, nekoga, ki je Američan in neroda,
nekoga, ki bo vsak čas ostal spet
sam, a tega ne vzdrži več.

Mršavi konj (Kitajska slika dinastije Yüan)

Bilo je, kot bi se bil opotekel sam
v neki drug svet, svet nekoga, ki sanja
o plavajočih žadastih gorah, o pečinah,
ki padajo v modro, z mesečino obsijano jezero
sredi vrb, ko prva vas
skoz oblake zamiglja v daljavi
in se druga nagrbanči v sivi meglici
kot orhideja iz papirja, ki se skrotoviči v vodi.

Bilo je, kot bi se bil nekako opotekel
v misli nekoga drugega: na eni sliki
sem klečal poleg majhne ženske
srednjih let na blatnem obrežju
med klepetom in ožemanjem perila;
na drugi sem stal na strmem grebenu
in strmel v nebeško čelo
skupaj z bliski, ki so parali nebo.

Iztrgal sem se nebeški sili
teh bliskov in molče obstal poleg mladenke,
ki si je z gobo otirala vrat, in dveh kurtizan,
ki sta si s talkom posipali ramena,
oblečeni v pasu nabran kimono.

Njune ustnice so bile slivaste barve,
njune oči so se lesketale kot porcelan.
Slišal sem, kako je treščilo nekje v daljavi,

kako se je razklala veja nekje v mojem duhu in
kako je dež s sodro močil upognjene vrbe.

Veter je v sunkih stresal mokre liste.
Nenadoma sem spoznal, da je moj pogled uprt
v tog, umazano siv obris
mršavega konja:

suh in koščen, napol sestradan, shujšan
mogočen ostanek nekdanj veličastnega telesa,

ta konj je bil nekdo, ki bi ga utegnil poznati,
nekdo, ki sem ga bil že davno prej spoznal.

Na zdaj že obledel pergament ga je bil narisal
Kung K'ai, dvorni prijatelj cesarjev,
»čudaški samotar«,
ki je postal *i — min*,
parija, zadnji od preživelih —
tako kot njegov konj — iz ene zgodnejših dinastij.

To je isti umetnik, ki je nekoč risal
velike, strah vzbujajoče živali v divjem galopu
čez pokrajino, s prhajočimi
nozdrvmi in z bojevitimi črnimi očmi,
besno žarečimi, njihova žimasta griva
je plapolala v gorskem vetru —
nato sem si skušal predstavljati,
kako kleči na umazanih tleh v hiši z eno samo sobo

in potrpežljivo razgrinja pergament
 čez hrbet svojega najstarejšega sina, kako skrbno,
 počasi in trpeče vleče poteze
 hirajočega konja, umirajočega
 konja na praznem ozadju.

En siv konj in to je vse.

Tisto togo bitje sem bil zaznal že prej;
 opazil sem njegov grob, nečloveški profil.

In potem sem imel spet sedem let.

V mestu sva z babico

kupovala božična darila za moje starše,
 medtem ko je mršavi konj —

čvrsto vprežen v pozlačeno kočijo
 petičnih, smejočih se turistov —

stal poleg naju v gneči na
 vogalu ulice in čakal na zeleni semafor.

Vse mesto je sijalo v pisanih barvah,

jaz pa sem videl le bedno postavo

konja, shiran ostanek

zadnje dinastije,

ki čaka, da se prižge zelena luč,

da turisti izstopijo,

da se taksiji spet premaknejo naprej,

da se nevzdržno breme njegovega življenja konča.

Prevedel Uroš Mozetič